

Imreh István tiszteleti taggá választása

1. Egyed Ákos tudományos főkutató, a MTA külső tagja és Kiss András ny. főlevéltáros, mindkettő az Egyesület alapító tagja (I. Szakosztály), javaslatot tett Imreh István tiszteleti taggá való megválasztására

2. A Bölcsészet-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály választmánya megtárgyalta a fenti javaslatot, és azt egyhangú határozattal támogatta.

3. Az elnökség az előterjesztés alapján, tekintve a szakosztályi véleményezést, az egyesületi választmány egyhangú határozatával a közgyűlés elé terjeszti a javaslatot, amely egyhangúlag megerősíti az egyesületi választmány döntését.

Egyed Ákos javaslata

Mint ismeretes, az EME alapszabálya lehetővé teszi, hogy a legkiválóbb tagtársakat, különösen azokat, akik fontos munkásságot fejtettek ki régebben vagy újabban szervezetünkben, örökös tiszteleti tagokká válassza. E szempontok alapján javasolom Közgyűlésünknek, hogy tegyen ajánlatot az EME ez évi Közgyűlésének Imreh István ny. egyetemi tanárnak, az MTA külső tagjának, Egyesületünk egyik legaktívabb tagjának tiszteleti taggá való választásáról.

Közismert, hogy Imreh István nehéz időkben felelős tisztséget töltött be az EMÉ-ben, nevezetesen az EME Történeti Intézetében, az EME történeti levéltárában, amelynek több éven át megbízott igazgatója volt. Tudományos munkásságát, annak eredményeit az egész magyar tudományosság nagyra értékeli. Kutatásainak íve átfogja Erdély 17–18. századi gazdaság- és társadalomtörténetét. Tanulmányainak, tudományos közleményeinek száma meghaladja a háromszázat. Ezek nélkül ma nem képzelhető el Erdély tudományos történetének a megírása. Nagy visszhangot kiváltó kötetei: *A rendtartó székely falu* (1973), *A törvényhozó székely falu* (1983) és több más munkája a székelység történelmének olyan mélyrétegeit tárja fel, amelyeket korábban alig vagy csak felületesen ismertünk. Egyetemi tanárként, tudományos kutatóként nagyszámú tanítványának – mások közt e sorok írójának érdeklődését terelte Erdély s főleg a székelység múltjának kutatása felé.

Kérem a Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály Közgyűlését, szavazza meg Imreh Istvánnak az EME tiszteleti tagjává való ajánlását.

Kolozsvár, 1998. március 27.

Kiss András javaslata

Alulírott Kiss András, nyugalmazott főlevéltáros, az Erdélyi Múzeum-Egyesület alapító tagja javasolom Egyesületünk Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztályának, hogy a kiváló gazdaság- és társadalomtörténész, illetve egyetemi oktató Imreh Istvánt az egyesületi közgyűlésen terjessze elő tiszteleti tagságra.

Imreh István már egyetemi évei alatt bekapcsolódott abba a falukutatói mozgalomba, amely helyi viszonylatban Bálványosváralján tett hitet arról, hogy a remélt társadalmi megújodást a falu világának tudományos felmérésében, az eredmények értékesítésében és e települések lakosságának korszerű felemelésében látja. A számunkra tragikusan végződött háború után a megkezdett út eltorlaszolódott, Imreh István azonban a megváltozott körülmények között az egykori Teleki Pál Tudományos Intézet munkáját folytatni kívánó Erdélyi Tudományos Intézetben keresett és talált lehetőséget kutatómunkája folytatására. Szellemi útravalóját a Ferenc József Tudományegyetem kiváló tanáraitól, valamint nagy olvasókultúrája eredményeként gyűjtötte össze, de tudásszomja és élénk érdeklődése elvezette a településszerkezetek és közigazgatás olyan kiválóságához is, mint Magyary Zoltán. Alkalma volt betekinteni annak munkájába, és megismerhette módszereit is. A szerzett útravalóval jól sáfárkodott, és a tudományos munka jelszavakkal és ideológiának nevezett korlátokkal leszűkített útvesztőiben megtalálta a gazdaság- és társadalomtörténet, valamint a forráskiadványok terén a járható, eredményes utakat. Jóllehet legismertebb kutatási területe az erdélyi rendi társadalomban a „székely náció” helyi normái szerint szerveződött és élő társadalom történeti múltjának feltárása, intézményi és együttélési szabályainak rendszerezett tanulmányozása volt, munkásságából nem hiányzik az „egész” áttekintése sem, akár városi vonatkozású, technikatörténeti vagy statisztikai jellegű írásaira gondolunk. Minderről az a gazdag könyvészeti összefoglalás tanúskodik, amit 60. születésnapjára állítottak össze pálya- és munkatársai (*Istoricul Ștefan Imreh la vârsta de 60 de ani*. Cluj 1979). Ennek részletesebb elemzése meghaladná jelen ajánlás kereteit, és csupán nagyon hiányos tallózást tenne lehetővé. Ehelyett levéltárosként, a hozzám legközelebb álló forrástudományok művelőjeként megjelentetett megbízható, gondos forráskiadványait: *A törvényhozó székely falu* (Bukarest 1983) és *Látom az életem nem igen gyönyörű. A madéfalvi veszedelem tanúkihallgatási jegyzőkönyve 1764* (Bukarest 1994) című köteteit szeretném kiemelni mint munkásságának időtálló határjeleit.

Imreh István munkásságában el nem hallgatható fejezet az a példás szakmai önzetlenség is, amivel ismereteit és tudásanyagát mások munkásságával megosztja. Arra a közismert együttműködési készségre utalok, amelynek legtermékenyebb példái közgazdasági és statisztikai tudásának, módszereinek másokkal történő megosztása, a kutatói munka rendelkezésére bocsátása.

Életpályájának a kutatói munkával szorosan összefüggő, azt kiegészítő vonulata egyetemi oktatói tevékenysége. A háború után azokhoz a fiatal reménységekhez tartozott, akikkel az elképzelt önálló magyar tudományegyetem megmaradt egyetemi tanári testületét kívánták kiegészíteni, illetve a jövő reményében pályára állítani. Imreh István az egyetemi oktatásban azok közé tartozott, akiknek az egyetemi éveket követően is sikerült alkotó kapcsolatot teremteni diákjaikkal. Az egykori egyetemi hagyományoknak megfelelően szabadon elmondott és nem olvasott előadásai életre szóló élményt nyújtottak hallgatóinak. Alkalmam volt követni oktatói pályájának azt a szakaszát, amikor a „ráosztott” jelenkori történelmet tanította. Neki sikerült ennek a jelszavakkal és előre gyártott elemekkel gúzsba kötött „tananyagban” megtanítani diákjait, hogy a történések indítékait is keressék, és gondolkozzanak arról, ami történt.

Amikor az Erdélyi Múzeum-Egyesület tevékenységét törvénytelenül megszüntető etatista intézkedés megfosztotta Egyesületünket mindattól, amit közel egy évszázadig épített, az egykori Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltára rövid ideig Imreh István gondozásába került. Olyan idők voltak ezek, amikor ez a feladat legfeljebb az állagmentésre korlátozódhatott. Imreh István ezt az állagmentést is igyekezett becsülettel elvégezni.

Egy-egy kutató- és alkotómunkát végző személy értékét végső fokon nem az ajánlások és minősítések szabják meg, hanem azok az időtálló eredmények, amelyeket a következő kutató-nemzedékeknek áthagyományoz, az, amivel a szakmát, a tudományt értékállóan gyarapította. Erre a maradandónak minősülő örökségre utalok Imreh István esetében is, amikor az Erdélyi Múzeum-Egyesület tiszteleti tagjává javasolom.

Kolozsvárt, 1998. március 27-én

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztályának átirata

Tisztelettel közöljük, hogy a Szakosztály Választmánya az 1998. március 28-án tartott ülésén 3. napirendi pontként megtárgyalta a tiszteleti tagsági címre benyújtott javaslatokat.

Egyed Ákos szakosztályi elnök előterjeszti az EME Alapszabályzata I. fejezete, 1. paragrafusának harmadik bekezdését, amely a tiszteleti tagságra vonatkozik. A következőkben Wolf Rudolf szakosztályi titkár ismerteti Egyed Ákos akadémikus, ny. tudományos főmunkatárs és Kiss András ny. főlevéltáros írásban előterjesztett részletes javaslatát, amelyek egybehangzóan Imreh István professzor, akadémikus tiszteleti taggá való választását javasolják a közgyűlésnek.

A választmány egyhangúlag egyetértett az előterjesztett javaslatokkal, és ajánlja a közgyűlésnek Imreh István professzor tiszteleti taggá való megválasztását.

Kolozsvár, 1998. április 15.

Elnök
Egyed Ákos

Szakosztályi titkár
Wolf Rudolf

Keszeg Vilmos laudációja

Az EME Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztályának választmánya 1998. március 28-i ülésén hagyta jóvá Imreh István professzor, akadémikus EME tiszteleti taggá való választásának a jelen közgyűlés elé terjesztését. A választmányi ülésen elhangzott javaslat előterjesztői Egyed Ákos akadémikus és Kiss András ny. főlevéltáros.

A szakosztály választmánya a referensek véleményével teljes mértékben egyetértve egy eredményekben gazdag életmű elismerését és értékeinek méltánylását terjeszti a közgyűlés elé.

Imreh István évtizedeket töltött a tudomány szolgálatában. A szakma erkölcsét, az írott és kimondott szó hitelét és bátorságát tanulta kiváló mestereitől. Eszményeit egy munkás életen át követte, miközben töretlenül őrizte tudás- és igazságszomját, a ráció függetlenségét, tisztaságát és fölényét. Hozzáértéssel, felelősséggel, felkészültséggel megírt közlemények, vaskos kötetek, megbízható, gondos forráskiadványok sorakoznak a háta mögött. A helyi normák szerint szerveződött és élő székely társadalom történeti múltja, az intézményi és együttélési szabályrendszer, Erdély 17–18. századi gazdaság- és társadalomtörténete volt szűkebb kutatási témája, ám munkáiból nem hiányzik a társadalom egészére, az általánosabb oksági összefüggésekre való rálátás. *A rendtartó székely falu* (1973), *A törvényhozó székely falu* (1983), *Látom az életem nem igen gyönyörű* (1994) olyan munkák, amelyekkel bizonyára nem csak a kortársak elismerését vívta ki. A tudós értékét azok az időálló eredmények szabják meg, amelyeket a következő nemzedéknek áthagyományoz, amelyekkel a tudományt értékállóan gyarapította - írja Kiss András referens. S Imreh István életműve nemcsak bennünket, kortársakat szólít meg, hanem megkerülhetetlen a szakma mindenkori művelői számára is.

A tudományos munkásság mellett szólunk kell a pedagógus Imreh István érdemeiről, aki a tanítványok generációit nevelte türelemmel és bölcsen a szakmának és a közéletnek. Tanítványai szakmai pályáját nem szűnt meg később is figyelemmel, segítőkészen követni. És nem utolsósorban emeljük ki a közéleti személyiség és a magánember érdemeit, örökös tettekkészségét, segíteni tudását, szavainak és cselekedeteinek bölcs, megfontolt mivoltát.

Mindezeket figyelembe véve az EME Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztályának Választmánya jóváhagyás végett a közgyűlés elé terjeszti Imreh Istvánnak az EME tiszteleti tagjává választását.

Kolozsvárt, 1998. április 25.